

GEN Be

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΣΑΜΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΗΓΕΜ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1907

682

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΣΑΜΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΗΓΕΜ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1907

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

« Ἐπιστάτεον καὶ διακωλύτέον τὸ κακὸν
τιθεῖς τοῦτο, καὶ ἀκούοντες, καὶ ἀνελούθε-
ρα, καὶ ἀσχημον.» Πλατ. Πολ. I', 401).

Καὶ ἀπὸ τῶν τελευταίων ταῦτα ἔτη πολλὰ καὶ ποικίλα ἐ-
γράψαν περὶ τοῦ ὑπὸ τινῶν κατασκευασθέντος πολυθρυ-
λήτου «γλωσσικοῦ ζητήματος». Ἄλλ' ὥς ὁ Βολταίρος
πάνν ὁρθῶς καὶ εὐτραπέλως παρετήρησε περὶ τῆς λεγομέ-
νης «Ἀγίας Ρωμαιοῦς Αὐτοκρατορίας», ὅτι, οὔτε ἁγία
ἦν αὕτη οὔτε Ρωμαϊκή, οὔτε Αὐτοκρατορία, ὁμοίως δυ-
νάμεθα καὶ ἡμεῖς περὶ τοῦτου να εἰπώμεν ὅτι οὔτε ζήτη-
μα εἶνε, οὔτε γλωσσικόν — τοῖς ἀγνοοῦσι δὲ διὰ τοὺς νοῦν ἔ-
χοντας καὶ γνώσεις ἱκανὰς ὅπως ἀποφανθῶσι περὶ τοῦ
πραγματικῆς μετὰ τινος αὐθεντίας.

Ὅστις Ἕλληνα ἐσπούδαζε τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσ-
σαν καὶ διατελεῖ ἐρωδιχόμενος μὲ τὰ στοιχεῖα καὶ τῆς
γλωσσικῆς ἐπιστήμης, γνωρίζει ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἀνέκα-
θὲν ἐπὶ κίλλε, καὶ ἓν καὶ τὸν αὐτὸν κερὸν, καὶ διαλε-
κτικῶς, καὶ ὥς πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὸ δοκίμιον τῶν συγ-
γραψάντων· ὅτι ἡ γραφομένη γλῶσσα παντοῦ καὶ πάντοτε
διέφερε, καὶ ἀναγκαστικῶς διαφέρει, τῆς λαλουμένης καὶ μά-
λιστά τῆς ἡμετέρας· ὅτι ἡ διαφορά αὕτη εἶνε ἀντιστρόφως
ἀνάλογος τῆς παρὰ τῇ λαῷ διχόδοσως τῆς παιδείας, καὶ
τῆς ἀκμῆς εἰς ἣν διατελεῖ ἡ γλῶσσα ἐν γενεῇ. Καὶ τοῦτο,
διδότι τὸ συγγράφειν δοκίμως καὶ καλλιπῶς εἶνε οὐχὶ τυ-
χαῖον προσόν, κοινὸν τοῖς πᾶσιν, ἀλλ' ἡ ὑψίστη καὶ δυ-
σχερεστάτη τῶν καλῶν τεχνῶν. Τέχνη δὲ τοῦ συγγράφειν
εἶνε οὐχὶ ἡ ἀκόλαστος παραβίασις, ἡ ἀναρχικὴ περιφρό-
νησις τῶν κανόνων ἐκείνων, οὓς ἐθέτισεν αὕτη ἡ φύσις
τῶν πραγμάτων καὶ ἡ λογικὴ τοῦ νοῦ ῥοπή, ἡ ρυθμίσασα

τὴν ἑναρθρον διατύπωσιν τῶν ἐνδιαιθέτων διανοημάτων, ἀλλ' ἡ ἐντὸς τοῦ νόμου καὶ σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τοῦ-
τους κομψὴ καὶ θελκτικὴ τῶν ἐννοιῶν παράστασις, ἡ διε-
γείρουσα τὴν ψυχὴν, ἀνυψοῦσα τὸ φρόνημα, καὶ ἐξημε-
ροῦσα τὸ ἦθος τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο εἶνε τέχνη καὶ ὄχι
τὸ ἐκβανασεῖν τῶν διανοημάτων τὴν ἑκφρασιν, ἢ τὸ ἐ-
ξευτελίξειν τὸν λεκτικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔθνους.

Παρ' Ἑλλήσι μάλιστα ἡ τέχνη τοῦ λόγου, καλλιεργη-
θεῖσα καὶ ἀκμάσασα ὥς παρ' οὐδενὶ ἄλλῳ λαῷ, τὸν μὲν
Ἑλληνισμὸν ἀνέδειξεν ἡγήτην καὶ Προμηθεῖα τοῦ ἀνθρω-
πίνου γένους, τὰ δὲ Ἑλληνικὰ συγγράμματα, διὰ τὴν ἀ-
παράμιλλον αὐτῶν μαγείαν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς θεῖα διανο-
ήματα, κατέστησε τύπον καὶ ὑπογραμμὸν, καὶ διδάσκα-
λον ἀνθρωπισμοῦ εἰς αἰῶνα τὸν ἀπάντα. Ὅσοι δὲ ἡμῶν
τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ἡ παραγνωρίζουσι τὴν μεγάλην
καὶ φωτεινὴν ταύτην ἀλήθειαν, (εἰς τὴν ὀφείλουμεν καὶ τὴν
ἀπο τῆς ἱστορίας καὶ τῆς τυραννίδος διάσωσιν τοῦ ἡμε-
τέρου ἔθνους), ἢ ἀποδυσπατοῦντες πρὸς τοὺς κόπους ἐκεί-
νους οὕς συνεπάγεται ἡ ζήτησις τοῦ καλοῦ καὶ τελείου, ἀ-
ποπειρῶνται ν' ἀφηνέσωσι, δι' ὑπερφυγῶν καὶ δολίων προ-
φάσεων, τὴν γεραρὰν καὶ εὐκλεῆ ταύτην κληρονομίαν γί-
νονται μητράλοισι, ἀνάξιοι τοῦ ἐνδόξου ὀνόματος τοῦ Ἑλ-
ληνος.

Βεβαίως ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶνε δύσκολος—δύσκολος
ἐνεκὰ τῆς θαυμασίας τελειότητος, τοῦ μικροῦ αὐτῆς βίου,
τῶν παντοίων διαλεκτικῶν τύπων καὶ τῶν περιπετειῶν
αἱ ὑπέστη. Εὐκόλοι καὶ ἀπλὰ εἶνε αἱ γλῶσσαι τῶν λαῶν
ἐκείνων οἵτινες διατελοῦσι νῦν, ἢ ἐφθασαν ἄλλοτε, εἰς στοι-
χειώδη μόνον βαθμὴν ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἀναπτύξεως. Τὸ δὲ
ποιόν γλώττης τινὸς εἶνε πάντοτε ἀσφαλὲς γνῶρισμα τῆς δι-
ανοητικῆς, τῆς ἠθικῆς, καὶ τῆς ὑλικῆς μορφώσεως τοῦ λα-
λοῦντος καὶ γράφοντος αὐτὴν λαοῦ. Ὡς ἀρκεῖ νὰ διεξέλθῃ
τις τὰ ὑπ' αὐτοῦ γράφοντα, (καὶ ὃν τρόπον καὶ τὰ ὑπὸ

οιοῦν δὴ ποτε τῶν καθ' ἡμᾶς ἰδιωτῶν). ὅπως σχηματίσῃ, ἀ-
βοήθητος ὑπὸ ἑτέρου τινὸς ὁρατοῦ καὶ ἀπτοῦ μνημείου, ἢ
ἱστορικῆς τινος μαρτυρίας, ἀσφαλῆ γνώμην περὶ τοῦ μέ-
τρου τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τοῦ
λαοῦ ἐκείνου. Εὐκόλος εἶνε, π. χ., ἡ γλῶσσα τῶν Κά-
φρων καὶ τῶν Ζουλοῦ· δυσκολωτέρα ἡ τῶν Τουρκομάνων·
δυσχερεστάτη ἡ τῶν Ἀράβων, οἵτινες εἶχον φθάσει εἰς ὑ-
ψηλὸν βαθμὸν κοινωνικῆς μορφώσεως, ἐπιστημονικῆς γνῶ-
σεως καὶ καλλιτεχνικῆς ἀναπτύξεως.

Τινὲς τῶν παρ' ἡμῖν ἀναρχικῶν, — καὶ ἐπιεικῶς ὀνομά-
ζομεν οὕτω τοὺς γλωσσικῶς ἀκχαρτίστους ἐκείνους συρ-
ραφεῖς καὶ στιχουργοὺς οἵτινες αὐτοσχεδιάζουσιν ἑαυτοὺς
εἰς ποιητὰς δῆθεν καὶ συγγραφεῖς, — τινὲς τούτων διατεί-
νονται ὅτι αἱ νεώτεραι γλῶσσαι, ἡ Γαλλικὴ δηλονότι, ἡ
Ἰταλικὴ καὶ ἡ Ἀγγλική, εἶνε εὐκόλοι καὶ ἀπλαῖ. Περὶ
δὲ τῆς Περσικῆς σιωποῦσι, προτιμῶν πάνυ, ὅτι αὐτὴ
εἰ καὶ καλεῖται καὶ γράσσεται χυδαίως κατὰ διαλέκτους
ἐπιχωρίους, εἶνε φιλολογικῶς ἡ δυσχερεστάτη καὶ φιλοσο-
φικωτάτη τῶν νεωτέρων γλωσσῶν. Ἀλλ' οἱ κηρύττοντες
τὰ περὶ εὐκολίας καὶ ἀπλότητος, φερόνται τότε ἡμιμα-
θεῖς τῶν γλωσσῶν ἐκείνων, ὅσῳ καὶ ἀστοιχείωτοι ἐν τῇ
Ἑλληνικῇ. Ἡ καφενικὴ Γαλλικὴ εἶνε τῷ ὄντι εὐκόλος,
καὶ πρόσκτημα τόσῳ εὐαπόκτητον, ὥστε οὐδ' ἀνάγκην
ἔχει νὰ πορευθῇ πέραν τῆς ὁδοῦ Σταδίου ὁ φιλοδοξῶν
νὰ τὴν ἐκμάθῃ. Πᾶς ὅμως Γάλλος, ἱκανὸς ν' ἀποφανθῇ
γνώμην ἀξίαν προσοχῆς, ὁμολογεῖ ὅτι ἡ μητρικὴ του γλῶσ-
σα εἶνε δύστροπος, βριθοσα παγίδων, δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι
συγκριτικῶς πτωχὴ οὖσα, διεμορφάθη τόσῳ τεχνικέντως
καὶ εὐφυῶς, ὥστε ὅλῃσι τῶν ἰθαγενῶν εἶνε οἱ γράφοντες
αὐτὴν ἀμέμπτως. Γνωστὴ καὶ σχεδὸν παροιμιώδης κατέ-
στη ἡ αὐστηρότης μεθ' ἧς ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἀγρυπνεῖ
περὶ τοῦ καθαροῦ τῆς γλώττης «la pureté du langa-
ge». Καὶ ταύτην φιλοτιμεῖται νὰ τηρῶσιν ἄσπιλον πάν-

τες οἱ ἄξιοι τοῦ ὀνόματος συγγραφεῖς. (1) Πολλὰ δὲ καὶ σπουδαῖα εἶναι καὶ περὶ τούτου ἐγχειρίδια, τὰ πρὸς χρῆσιν αὐτῶν τῶν Γάλλων, οἵτινες κρίνουσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν οὐχὶ τόσῳ εὐκόλῳ, ὅσῳ οἱ παρ' ἡμῖν καὶ διὰ ταύτης βαρβαρίζοντες. (2) Εὐκόλος εἶνε καὶ ἡ Ἰταλική—τῶν Λεβαντίνων ἢ Ἰταλική. Ἀλλὰ πόσοι εἶνε, καὶ τῶν Ἰταλῶν αὐτῶν, οἱ λαλοῦντες ἢ γράφοντες ἀπταιστως καὶ καλλιπεῶς τὴν γλῶσσαν τοῦ Δάντη; Οἱ κράτιστοι τῶν Ἰταλῶν συγγραφέων ὁμολογοῦσι τὸ δυσεπίτευκτον λεκτικὸν χαρακτῆρος δοκίμου.

Οὐδεὶς λόγος περὶ τῆς Ἀγγλικῆς τοῦ ἐμπορίου, ἢν πᾶς ἕκαστος δύναται νὰ ἐκμάθῃ, κατὰ τρόπον τινά, ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν. Τίς ὁμῶς διανοήθη ποτὲ νὰ ἰσχυρισθῇ τὸ αὐτὸ περὶ τοῦ φιλολογικῆς χρησίου τύπου τῆς γλώσσης; Κατὰ τὸν λήξαντα Ἀπρίλιον ἐξῆλθε τῶν πιεστηρίων τοῦ ἐν Ὁξωβιά Ἀκαδημικοῦ τυπογραφείου βιβλίον σοφὸν καὶ σπουδαῖον, (3) τὸ ὁποῖον συνίστη ὁλοκλήρως εἰς ἐκείνους, οἵτι-

(1) Ἀνέκαθεν οἱ Ἄλλοι ζηλοτυπῶς ἐμερίμνησαν περὶ τούτου. "Ὅτε ἡ γλῶσσα αὐτῶν διατέλει ἐν ρευστῇ ἐτι κατστάσει, ὃ δὲ ἐξ Ἰταλίας πολιτισμὸς ἐπέδρα ὥς διορθοῦς αὐτῆς, ὃ σφώτατος καὶ ἐλληνομαθέστατος Ἑρρίκος Στέφανος ἐδημοσίευσεν τὸ ἐξῆς σπουδαῖον σύγγραμμα ὑπεραπολογούμενος ὑπὲρ τῆς καθαρευούσης Γαλλικῆς. Deux dialogues du nouveau langage français, italianizé, et autrement desguizé, principalement autre les courtisans de ce temps: De plousieurs nouveautez, qui ont accompagné cette nouveauté de langage: De quelques courtisianismes modernes, et de quelques singularitez courtisanesques (Genève, 1578).

(2) Μεγὰλα δυσκολίαι εἶχον καὶ οἱ Ἰταλοὶ καταρτίζοντες καὶ καθαρίζοντες τὴν γλῶσσαν αὐτῶν. Προβλ. Pier Fr, Giambullari, De la lingua che si parla et scrive in Firenze, et un dialogo di Giov. Batta Gelli sopra la difficoltà dello ordinare della lingua. (Firenze 1551).

(3) The King's English.

νες, ἐλαφρὰ καρδίᾳ καὶ κουφοτέρᾳ κεφαλῇ ἀποφαίνονται ὡς ἐκ καθέδρας περὶ τοῦ δῆθεν ἀταλαιπωρήτου τῆς γραφομένης Ἀγγλικῆς. Οἱ δύο καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ ἀνωνύμως ἐκδόντες τὸ πολύτιμον τοῦτο ἐγχειρίδιον, πραγματεύονται περὶ ἀκριβείας γραμματικῶν τύπων καὶ συντακτικῶν κανόνων, περὶ ὀρθοπεείας, κυριολεξίας, σολοικισμῶν, βαρβαρισμῶν καὶ δὴ καὶ περὶ στιξεως, αὐστηρῶς ἐπικρίνοντας πολλοὺς τῶν διασῆμων νομιζομένων ἀλλὰ σολοικιζόντων μυθιστοριογράφων, ποιητῶν, καὶ ἐφημεριδογράφων τῆς σήμερον, καὶ ἐκθύμως συνηγοροῦντες περὶ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ τηρεῖν ἀνόθευτον τὸ γνήσιον καὶ δόκιμον ἐν τῇ γλώττῃ. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀγγλικαῖς ἐφημερίσι συχνὰ ἐγείρονται περὶ ὀρθοπεείας καὶ κυριολεξίας συζητήσεις, οἷαι παρ' ἡμῶν θὰ ἐχλευάζοντο ὑπὸ τσαλαβουτουήτων τινῶν συγγραφέων, ὡς ἀπακυήματα ἐσχάτης σχολαστικότητος. Προῦτος μὲν ἐπιφανὲς Ἀγγλικὸν ἐβδόμη διάστον φύλλον ὥκτειρε τὴν τῶν τινῶν Ἀγγλῶν τοῦ ἀμελεῖν τῆς καθαρᾶς γλώσσης, καὶ παρειασαίνει ἐν τῇ ομιλίᾳ τοὺς χυδαῖσμούς τῶν τριῶν, καὶ τὰ παραγλωσσίματα τῶν ᾠδικῶν καφενείων. Μόλις προχθές (21ῃ Μαΐου 1906) ὁ ἐν Λονδίῳ Πρέσβυς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, προεδρεύων τοῦ ἐτησίου συμποσίου τῶν Ἀγγλῶν δημοσιογράφων, ἐστιγμάτισε «τὴν ἀδιάκοπον καὶ σχεδὸν ἀπίστευτον τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης διαφθοράν, τὴν συμβαίνουσαν εἰς τινὰ σχολεῖα καὶ πολλὰς τῆς Ἀμερικῆς ἐφημερίδας καὶ εἰς αὐτὴν τὴν καθημερινὴν συνομιλίαν.» Ὑπέδειξε δὲ τὴν ἀνάγκην συστάσεως Ἀγγλοαμερικανικοῦ σωματείου πρὸς ἄμυναν τῆς πατρῆας γλώσσης κατὰ τοῦ ἐξευτελισμοῦ, ὃν ἀπεργάζονται οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ ἀμελεῖς. Ἐν δὲ τῷ ἐφετεινῷ συμποσίῳ τῶν Συγγραφεύων Γυναικῶν ἡ Λάδη Βέλλ πικρῶς κατέκρινε τὴν ἐξιν τοῦ παρειασαίνει χυδαῖσμούς καὶ ξενισμούς, καὶ τοῦ ποιεῖσθαι χρῆσιν ὕφους ἀμελοῦς, σολοίκου καὶ ἐχλευμένου. Οὕτω μερι-

μῶσι καὶ σπουδάζουσι περὶ τῆς μητρικῆς αὐτῶν γλώσσης οἱ σφριγῶντες, ἀκμάζοντες, καὶ φιλότιμοι λαοί, οἱ ἔχοντες συνείδησιν ὅτι ἐν ταύτῃ ἔγκειται μίξ τῶν δυνάμεων, μία τῶν κυρίων πηγῶν, τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς αὐτῶν εὐρωστίας.

Δῆλον ἐκ τούτων ὅτι οὐδεμία φιλολογικῶς μορφωθείσα γλῶσσα ἀποβαίνει «εὐκολος». Πᾶσαι προαπαιτοῦσιν ἐνδελεχῇ σπουδῇ, καὶ συνεπάγονται ἄγρυπνον καὶ σύντονον προσοχήν. Ἀληθεύει δὲ τοῦτο ἰδίως περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἥτις ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν δύσκολος διὰ τε τὸν μακράιονα βίον καὶ τὴν ὑπέροχον καλλιτεχνικὴν αὐτῆς διαμόρφωσιν, διὰ τὴν θαυμασίαν ἐξέλιξιν τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας, διὰ τὰς διαλεκτικὰς ποικιλίας, τὰς ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς ἐγκταστάσεως τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ διὰ τὰς ἱστορικὰς περιπετείας τοῦ ἡμετέρου Ἑθνους. Δύσκαλον καὶ μεστὴν παγίδων ἐμβολόγουν αὐτὴν καὶ οἱ ἀπὸ γλωσσικῆν ἔποψιν πολλὰ ἐγκατέπτεροι ἡμῶν Ἕλληνες τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἱμῆνητος Λουκιανὸς (ἐν *Ψευδοσφορίστῃ* καὶ *Λεξιφάνῃ*) ὃν οἱ καθ' ἡμᾶς αὐτεπάγγελτοι ἀλλ' ἐξυπόλυτοι συγγραφεῖς καὶ πεζότατοι στιχουργοὶ ὤφειλον νὰ φέρωσιν ὡς ἐγκόλπιον, μελετῶντες καὶ ἀποστιθεῖζοντες αὐτόν, ἐπ' ἐλπίδι νοθετισμοῦ καὶ ἐμπνεύσεως. Πολλῶν δυσχερεστέρα ἀποβαίνει ἡ δοκιμος αὐτῆς χρῆσις σήμερον, ὅτε, ἀναζήσασα καὶ ὁλονὲν ἀποσεύουσα τὰ ἔλκη τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς ξενοκρατίας τὰ εἰδεχθῆ γνώρισματά, διατελεῖ ἐν ρευστῇ ἀκόμῃ καταστάσει, ὡς πᾶν τὸ διὰ πυρὸς δοκιμασθὲν καὶ καθαρθὲν καὶ οὕτως ἀποκαθιστάμενον βαθμυδὸν συμπαγὲς καὶ γνήσιον.

Παράλογον λοιπὸν θὰ ᾔτο τὴ ἀτεκδέχεσθαι παρὰ παντὸς καὶ οἰοῦδήποτε γράφοντος τὴν Ἑλληνικὴν, δι' οἷον δῆποτε σκοπόν, καὶ δι' οἷον δῆποτε χρεῖαν, καλλιέπειαν ζηλευτήν, ἢ ἁμεμπτον ὀρθοέπειαν. Ἄλλο ὅμως τοῦτο καὶ

ἄλλο ἢ ἐνδελεχῆς προσπάθεια πρὸς βυθιμαίαν βελτίωσιν. Ἄλλο ἢ ἀπαιτήσεις τοῦ παρραγρῆμα τελείου καὶ ἄλλο ἢ προτροπὴ πρὸς τήρησιν τῶν ἀπλουστερῶν κανόνων, ἢ ἀναγκασμοὶς τῶν θεμελιωδῶν ἐκείνων ὅρων αἵτινες ὁμολογούνται παρὰ πάντων, καὶ ἐν πάσῃ γλώσσῃ, ὡς ἀπαραιτήτοι· ὁδηγοὶ τῶν ἐπιεμένων συγγραφεῖν δοκιμῶς, ἢ καὶ ἀνεκτῶς. Μόνοι οἱ ἀσκοῦντες τὸ εὐγενὲς τοῦ συγγραφέως ἔργον ὡς βάναντον ἐπάγγελμα, μόνοι οἱ χειριζόμενοι τὸν κάλαμον ὡς πτόον ἢ ὡς ἀξίνην, μόνοι οἱ τοιοῦτοι ἀμελοῦσι τῶν ὅρων τούτων, ἐξχνιστάμενοι κατὰ πάσης ἀρχῆς, πάτης πιθορχίας, πάτης γλωσσικῆς παραδόσεως. Εἶνε δὲ οἱ ὅροι οὗτοι κατ' οὐσίαν ἀπλούστατοι.

Ἐν πρώτοις, ὁ λεκτικὸς χαρακτὴρ δεῖν νὰ ᾖ ὁμαλὸς καὶ ὁμοφυής. Ὅ,τι προτίθεται τις νὰ γράψῃ, δύναται νὰ τὸ συντάξῃ εἰς τὴν καθαρῆς ἑλληνικῆς, ἢ εἰς τὴν χυδαίαν, εἰς τὴν Πρωτοκλήν, τὴν Κυπριακὴν, ἢ ἄλλην οἰκονόμητον διάλεκτον—ὅπως προακριβεῖται. Ἀλλ' ἡ ἀπροσδιόριστος ἐνὰ μιᾷς χυδαίῳ φράσειν εἰς λόγον καθαρῆς (πλὴν σπανίων περιπτώσεων, ἐνθα ἀνάγκη ἐντάσεως ἢ δηλώσεως εἰδικῆς τινος ἐννοίας), ἡ ἀσκοπὸς παρεισαγωγῇ ἐξέζητημένων λέξεων εἰς κείμενον χυδαῖον, ἢ καταχρηστικῇ ἐπίδειξις ἀρχαίωντος σχολαῖσμοῦ,—ταῦτα μαρτυροῦσιν ἐν τῶν δύο· ἢ τελείῳ ἑλλειψιν κρίσεως καὶ καλαιπιδείας, ἢ γλωσσικὴν πτωχίαν τοῦ γράφοντος τοιούτην, ὥστε ν' ἀρπάξῃ ὅ,τι προστύχῃ, ἀπορῶν πῶς ἄλλως νὰ ἐκφράσῃ τὰ διανοήματά του. Τινὲς μάλιστα παρεισάγουσι καὶ ξενικὰς λέξεις, τελείως ἀκαταλήπτους εἰς τοὺς πολλούς, ὧν χάριν διατείνονται ὅτι συγγράφουν εἰς τὴν δῆθεν δημοτικὴν αἵτινες ὅμως λέξεις ἔχουσι τὰ ἰσοδύναμα ἐν τε τῇ χυδαίᾳ καὶ τῇ καθαρῇ. Ἄν μὴ τι ἄλλο, ὥρκειον οἱ τοιοῦτοι νὰ ἐνωτισθῶσι τὸ Εὐαγγελικὸν παράγγελμα: «Οὐδεὶς ἐπιβόλημα ἱματίου καινοῦ ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μὴγε, καὶ τὸ καινὸν σχίζει καὶ τὸ παλαιὸν οὐ συμ-

φωναί ἐπιβλήμα· τὸ ὑπὸ τοῦ κινεοῦ. Ἰκαὶ οὐδείς ἑάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ εἶνον νέον εἰς ἀσκούς κινεοὺς βλητέον, καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται. Καὶ οὐδείς πῶν παλαιόν, εὐθέως θέλει νέον· λέγει γάρ. Ὁ παλαιὸς χρυστότερός ἐστιν.» Ἀνάγκη δὲ πᾶσα ὁ ἐπιχειρῶν συγγραφήν οἰκνῶν ποτε νὰ σταθμίζῃ καὶ τὸ θέμα, ποιούμενος χρῆσιν λεκτικῆς καὶ οραστικῆς χαρακτῆρος συμφώνου καὶ ἀρμόζοντος εἰς τὸ θέμα. Ἐν πάσῃ γλώσσῃ, ἄλλον χαρακτῆρα μεταχειρίζεται ὁ συγγραφεὺς μύθους διὰ παιδιὰ, καὶ ἄλλον ὁ πραγματευόμενος φιλοσοφικόν τι ζήτημα, ἢ μαθηματικόν, ἢ ἱατρικόν. Τοῦτο ὑπαγορεύει ἡ ἀνάγκη, ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, καὶ αὐτὴ ἡ συναίσθησις τοῦ κελοῦ καὶ πρέποντος.

Δεύτερον, ὁ συγγραφεὺς ὀφείλει νὰ εἰσδύσῃ πρῶτον εἰς τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσας (*) εἰς ἣν προτίθεται νὰ γράψῃ· ὀφείλει νὰ ἐμφορηθῇ τοῦ πνεύματος αὐτῆς, νὰ ποτισθῇ με αὐτό. Κατορθοῦται δὲ τοῦτο μόνον διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς μελέτης τῶν κλασσικῶν τῆς γλώσσας μνημείων. (1) Οὕτω

(*) Τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ (Β' Κορινθ. γ' 6)

(1) Πρὸς σὲ τὸ λοιπόν, ὦ Λεξίφανε, ἡ συμβουλή. Εἴπερ ἄρ' ἐθέλεις ὡς ἀληθῶς ἐπαινεῖσθαι ἐπὶ λόγοις, καὶ τοῖς πλήθεσιν εὐδοκίμειν, τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα φεῦγε, καὶ ἀποτρέπου, ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν, καὶ ὑπὸ διδασκάλοις αὐτοῦς ἀναγνούς, μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας, καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεῖς, ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι, πολλὰ καὶ τῇ καλῇ κωμῳδίᾳ, καὶ τῇ σεμνῇ τραγῳδίᾳ ἐγγυμνασάμενος. Παρὰ γὰρ τούτων ἅπαντα τὰ κάλλιστα ἀπανθισάμενος, ἔσῃ τις ἐν λόγοις· ὡς νῦν γε ἐλελήθεις σκυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν χοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττομένοις ἐαιχῶς, κεχρωσμένος μὲν τῇ μίλτῳ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἐνδοθεν, πῆλινός τε καὶ εὐθρυπτος ὢν.— Λουκιαν. Λεξίφ. 22.

προαλείφονται καὶ ἀπὸ τοῦ τιν ἐκ αὐτοῦ καὶ Γάλλοι, καὶ Ἰτα-
 λοί, καὶ Ἀγγλοί, καὶ Γερμανοί, ὅσοι αὐτῶν ἀποβλέπουν
 εἰς δόκιμόν τι καὶ τέλειον, εἰ καὶ πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν
 οὕτω μελετωμένων κειμένων εἶνε συντεταγμένα εἰς τύπον
 γλώσσης ἀρχαιότερον τοῦ νῦν ἐν χρήσει. Διότι τὸ πνεῦμα,
 ὃ ἐκάστη γλώσση ἰδιάζων χαρακτηρῇ, μένει ὁ αὐτός, ἐνῶ
 ἡ μαστρὴ παραλλάσσει κατὰ καιροῦς· ἀκριβῶς ὅπως τροπο-
 ποιοῦνται τὰ καθέκαστα τῆς ἀμφιέσεως ἀνθρώπων, ὧν τὸ
 ἥθος πηρεῖται σπαθερόν. Ὅποیان ροπήν ἀσκεῖ ἐπὶ τῶν ἐ-
 ρσιμέτων συγγράφειν ἢ ἐνδελεχῆς ἀνάγνωσις καὶ ἡ ἀκό-
 λουθος ἀπομίμησις, μαρτυρεῖ καὶ ταῦτο· ὅτι τινὲς τῶν ἡμε-
 τέρων, οὐδέποτε πλέον ρίψαντες βλέμμα ἐπὶ Ἑλληνικοῦ
 κειμένου ἄφ' ἧς ἀπεφοίτισαν τοῦ Γυμνασίου, ἀλλ' ἀκρι-
 τως καὶ μετὰ διψῆς ἀπορροφησαν τὰ ἀποδράσματα
 τῆς Φραγκικῆς παρακμῆς, ἐφύλαξαν γὰρ ἐκφράζουσι τὰ δια-
 νοήματα αὐτῶν κατὰ νοθομένην τινὰ φραγκοβάρβαρον πρό-
 πον, πιστεύοντες ὅτι οὐδὲν ἄλλο μέσον εἶνε ἔσχατον, ἢ νομι-
 ζόντες ἴσως τοῦτο γλαφυρότατον καὶ χαριέστατον. Ἑλλη-
 νιστὶ ὁμῶς γράφει, οὐχὶ ὁ ποιούμενος χρῆσιν Ἑλληνικῶν
 λέξεων ἀπλῶς, ἀλλ' ὁ παρουσιάζων τὰ διανοήματά του
 ὑπὸ μορφήν Ἑλληνοπρεπῆ. Οὐχὶ πᾶσαι αἱ γλώσσαι τὸν
 αὐτὸν ἀσπάζονται τρόπον τοῦ ἐκφράζεσθαι, ἀλλ' ἄλλαι
 ἄλλως τὴν αὐτὴν διανοήσουσιν ἐκνοῖαν, σύμφωνα μὲ τὴν
 τροπὴν ἣν ἔλαβεν ἡ γλώσσα, ὡς ἀποτύπωσις τοῦ ἐθνικοῦ
 χαρακτῆρος καὶ τοῦ ἐπιχωρίου περιβάλλοντος. Διὸ καὶ δό-
 κιμος μετὰ φρασὶς εἶνε ἢ πιστὸς μὲν παρακολουθεῖσα τὸ
 κείμενον, ἐρμηνεύουσα δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, οὐχὶ διὰ τῶν ἀκρι-
 βῶς ἀντιστοιχῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἰσοδυναμῶν λέξεων καὶ
 ἀναλόγων φράσεων τῆς γλώσσης εἰς ἣν γίεται ἡ μετὰ-
 φρασις.

Τρίτον καὶ σπουδαιότατον μέλημα τοῦ συγγράφοντος
 πρέπει νὰ ᾔηται ἡ χρῆσις τῶν λέξεων σύμφωνα μὲ τὴν πραγ-
 ματικὴν αὐτῶν σημασίαν, καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν τύπον. Τι-

νές ποιοῦνται· χ. ἤσιν Ἑλληνικῶν λέξεων πλεγματῆ καὶ ἀλλόλοτον· καὶ τοῦτο, οὐχὶ ἀπὸ σκοποῦ. ἢ ἕνεκα ἰδιορρύθμου τινὸς προτιμήσεως, ἀλλὰ διὰ τὴν πολλῶ δεινότεραν τῆς ἀμυχίας ἡμιρᾶθειαν, τὴν μητέρα πολλῶν κικῶν, τῆς οἰήσεως, (1) τῆς ἐπιπολαιότητος καὶ τῆς ἀμελείας. Ὅτε ἐφάνησαν τὸ πρῶτον αἱ Ἰλλω αἰκαὶ Περσικαὶ ἡρώσεις τοῦ σοφοῦ Κόντον, πάντες οἱ κηδὼς φραγιζόντες κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγλεύασαν τὸ δῆθιν σχολαστικὸν ἐκείνο βιβλίον, μετ' ὀλίγον δὲ ἤ-ξαντο ἰδιοποιούμενοι ἀνομολογήτως τὰ ἐν αὐτῷ, ὡς ἂν ἦσαν ταῦτα πρὸ πολλοῦ γνωστὰ εἰς αὐτοὺς. Ἄλλ' ἡ περὶ τοὺς τύπους ἀκρίθεια, καὶ ἡ κατὰ τὴν γνησίαν αὐτῶν καὶ δόκιμον σημασίαν χρῆσις τῶν λέξεων, εἶνε ἐπιστάσις ἄξια καὶ διὰ τοῦτο, ὅτι ἄλλως ἢ γλῶσσα ἀποστερεῖται πολλάκις μέσου ἐκδελωσάσης ἰδεῶν, ἃς οὐδένα ἄλλον ἔχει τρόπον νὰ διατυπώσῃ. Καὶ αὕτη ἡ πλουσιωτάτη τῶν γλωσσῶν ἡ Ἑλληνικὴ καθ' ἓνα μόνον τρόπον δύναται νὰ ἐκφράσῃ ἐνστάς τινος μονολεκτικῶς καὶ ἀκριβῶς. Ἀναγκασίον λοιπὸν πρὸς τὸν συγγραφεύσαντος εἶνε ἡ ἀκρίθεια καὶ σαφήνεια (2) πρὸς τὰ πολὺ σπουδαιότερον τοῦ ἐπιτηδεύειν γλαφυρίαν φορτικὴν καὶ πολλάκις σόλοικον, ὕψος λόγου «οἷον φκίνετα καλὸν εἶναι τοῖς πολλοῖς τε καὶ μηδὲν εἰδῆσιν».

Εἰς τὰ τρία ταῦτα, νομίζω, συνοψίζονται οἱ θεμελιώδεις κανόνες τοῦ ὀρθῶς καὶ δοκίμως, καὶ δὴ καὶ θελκτικῶς συγγράφειν· διότι τὸ γνήσιον καὶ ἀφογον γίνεται καὶ ἐπαγωγόν. «Καλὸν μὲν εὐσηχμοσύνη καὶ κόσμος, αἰσχροὺν δὲ ἀταξία καὶ τὸ φρενὴν». Τὰς διὰ βραχέων ὑποτυπωθεῖσας παρατηρήσεις ταύτας βλὰ προσηλώσω νὰ διαφωτίσω διὰ προχείρων τιῶν παραδειγμάτων.

(1) Καὶ ἄλλα δὲ σοὶ πολλὰ ὑπάρχει μανθάνειν, εἴπερ μὴ αὐτὸς εἰδέναι οὐκ εἰδῶς δέξεις—Λουκιαν. Ψευδος. 12.

(2) Μηδὲ σε θελγέτωσαν αἱ ἀνεμῶναι τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ

Τῆς ἀθετήσεως τοῦ τρίτου κανόνος ταλαίπωρα θύματα γίνονται εἰς χεῖρας τινῶν τὰ ἐπιρρήματα ἤδη καὶ *λίαν*. Οἱ ἐπιτηδεύοντες γλαφυρὸν ὕψος, καὶ οὐχὶ σπανίως οἱ γράφοντες τὴν δῆθεν «δερμάδην», φαίνονται ὑπολαμβάνοντες τὸ ἀπλοῦν τῶρα κατώτερον τῆς συγγραφικῆς αὐτῶν ἀξιοπρεπείας· ἐπεὶ δὲ τὸ *γῶν* θ' ἀπέβαινε πᾶρα σχολαστικόν, ἡ γὰρ ἔρυσαν τὸ ἀτυχὲς ἤδη, φανταζόμενοι ὅτι σημαίνει τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τῶρα (1). Ἄλλ' ἂν ἐνεθυμοῦντο τὰ ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ἐπ' αὐθιγῶνος ἀναγινωσκόμενα, «ὀψίας ἦδη οὔσης», «ἦδη τέθνηκες», «πάντα ἦδη τετέλεσται», «ἦν γὰρ ἦδη ἐσπέρα», κ. τ. τ., θὰ ἐνόουν ὅτι τὸ ἦδη, ἐμφαίνει τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τῶν Γάλλων *déjà*, ὅπερ χρονικὸν ἐπίρρημα ἢ συνθήκη ἐκφράζει διὰ τοῦ τοῖοτε πλείον, ἢ τῶρα πλείον, ἢ δὲ ἀρχαίᾳ μόνον διὰ τοῦ ἤδη, εἶον· «ἦδη γὰρ τρίτον ἐστὶν ἔτος» (*Ὀδ. Β*, 89). Σχεφίστατα δ' ἐμφαίνουσι τὴν ἐπὶ παραγωγίαν, ἢ ἐπὶ τῶν πρὸ ὀλίγου τελευτήσαντων, χεῖσιν τοῦ χρονικοῦ τοῦτο ἐπιρρήματα τὰ παρὰ τοῖς κλασσικοῖς ἀπαντῶντα ἤδη ποτὲ, ἤδη πάλαι, ἤδη τότε, ἤδη γῶν, ἢ γῶν ἤδη, (*Σοφ. Αντιγ.* 801), ἄλλοτε ἤδη πολὺν (Πλάτ. Πολ. 507 Α.), κ. τ. τ. Ὁμοίως ἀπορρομφάζουσι τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ἐπιρρήματος ἀπαραιτήτως ἀναγκάσι οἱ ποιοῦμενοι χεῖσιν τοῦ *λίαν*, θέλοντες νὰ σημαίνωσι τὸ πάνν, ἢ τὸ τῶν κλασσικῶν συγγραφέων ἄγαν. Ἰσως οἱ τοιοῦτοι εἶνε συγγνωστοὶ ἂν ποτε ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ αἰὲν καλῶς ὁ παρὰ διδασκάλου μὴ ὑποπευθέντες

τὸν τῶν ἀθλητῶν νόμον, ἢ στερεὰ σοι τροφή συνήθης ἔστω· μάλιστα δὲ χάρισι καὶ σαφηνείᾳ θύε, ὧν πᾶν πολὺ λίαν νῦν ἀπέλειψο — Λουκιαν. Λεξιφ. 23.

(1) Τὸ δὲ πάντων καταγελαστότατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι ὑπεράττικος εἶναι ἀξίων, καὶ τὴν φωνὴν εἰς τὸ ἀρχαιοτάτον ἀπηκριβωμένος, τοιαῦτα ἔνια, μᾶλλον δὲ τὰ πλείστα ἐγκαταμιγνύει τοῖς λόγοις, ἃ μὴ δεῖ παῖς ἄρτι μνηστῶν ἀγνοήσασιν. — Λουκιαν. Λεξιφ. 25.

ὅτι μορφήν μᾶλλον ἢ ἔκπαινον ἀπένεμεν οὕτω, διότι *λίαν* σημαίνει τὸ ὑπὲρ τὸ μέτρον, τὸ πέραν τοῦ δέοντος, τὸ πέρα πολλὸ τῆς συνηθείας, ἥτοι τὸ trop τῶν Γάλλων. Κατὰ ταῦτα δύνανται τις ὀρθῶς νὰ εἴπῃ· «εἴσθαι λίαν ἀπαισθητικός», ἂν ὁμως εἴπῃ· «εἴσθαι λίαν φιλόφρων», κόρον καὶ βάρυνσιν ἐκφράζει ἀντὶ εὐχαριστίας. Πρὸς τὸ *λίαν* (Εὐρ. Ἄνδρ 866, Πλατ. Κρατ. 415 Γ.).

Τινὲς κατασκευάζουσιν ὀνόματα ἀφρημένα ἐκ τῶν εἰς —ικός ἐπιθέτων μὴ διακρίνοντες τί τὸ ἀνεκτόν, τί τὸ θεμιτόν καὶ τί τὸ μὴ θεμιτόν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώττῃ. «Ἐφριψε τὸν δίσκον μὲ πολλὴν πλαστικότητα». Ἡ λέξις *πλαστικότης* οὔτε καὶ αὐτὴν εἶνε ἀνεκτὴ, οὔτε σημαίνει, οὕτω πλασθεῖται, τὴν ἐν τῷ νῷ τοῦ πλάσαντος ἐμρωλευσσαν καὶ τερατουργοῦσαν *plasticité*. Ἐγραψάν τινες καὶ ἐνημερότης, τὸ ὅποιον εἶνε ὅλως ἀνήμερον καὶ θρηϊδές. Ἄν δ' ἀνεμῶν τοῦτο, οὐδὲν θ' ἔσ' ἄλλο ἢ τὴν ναυτικότητά, καὶ τὴν στρατιωτικότητά, καὶ τὴν ἐνδοτικότητά, καὶ τὴν παρὰδεξιμικότητά, καὶ ἄλλα τοιαῦτα τέρατα. Καὶ πῶς λοιπὸν θέλει νὰ τὰ εἴπωμεν; Ἄν ἑλληνιστὶ γράψετε, διὰ τοῦ οὐδετέρου τύπου, ὦ; οἱ Ἕλληνες ἀνέκαθεν, οἷον τὸ ναυτικὸν τῆς δυνάμεως, τὸ στρατιωτικὸν τοῦ παρὰδεξιμικτοῦ, τὸ ἐνδοτικὸν τοῦ χερκατῆρος, τὸ παρὰδεξιμικτὸν τῆς πράξεως, κ. τ. ἐ. Πρὸ πάντων μὴ ἀποπειράσθε Ἑλληνικοῦρες, ἂν μὴ ἐξεμάθετε τοὺς στοιχειώδεις κανόνες τῆς γλώσσης, ἂν μάλιστα ᾗθι ἄμφοροι τῆς λεπτοτάτης ἐκείνης καὶ ὁρμηγρύτου συναισθήσεως τοῦ καλοῦ, τοῦ ἐν τῇ τέχνῃ ὀρθοῦ καὶ ἀνεκτοῦ, ἣν οὐδεμία διδασκαλία εἶνε ἱκανὴ νὰ διεγείρῃ ἐκεί ὅπου ἡ φύσις αὐτὴ δὲν ἐνεφύτευε τὰ πρῶτα καὶ σπέρματα. «Οὐ γὰρ ἂν πώποτε εἶδεν ὀρθαλμὸς ἥλιον, ἡλιοειδὴς μὴ γενόμενος, οὐδὲ τὸ καλὸν ἂν ἴδοι ψυχὴ μὴ καλὴ γενομένη.» Παντελῶς ἔττε-ρημένοι τῆς οὐρανότατης αἰσθητικῆς ταύτης δυνάμεως εἶνε ὅσοι γράφουσιν, «ἐξωτερίζετε τὸ φρόνημά του»· «ἐπερμάτισε

τὸν βίον του». (ἐνθα ὁ γράψας οὐδὲ τὴν διάφορον σημασίαν βίου καὶ ζωῆς φαίνεται νοήσας)· «φωτογραφία ἐκ τοῦ φυσικοῦ», (ὡς ἂν ὑπῆρξε ποτὲ, ἢ δύναται νὰ ὑπάρξῃ, φωτογραφία ἐκ τοῦ ἀφυσικοῦ). «μεγάλη ἐπιτυχία ἐσημειώθη» (= a été signalée), καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐμετηρίους φραγκογραικικοὺς συσκευασίας.

Μονοτονὴ ἀκούω μακρόθεν ἀντηχοῦσαν τὴν γνωστὴν καὶ πάντοτε πρόχειρον, ἀλλὰ κούφην καὶ κενὴν ἀντίρρησην. «Καὶ ὅμως, κύριέ μου, αὐτὰ καθιερώθησαν». Ἀλλὰ τίς ὁ ἱερός μύστης ὁ θεσπίσας τινῶν μὲν λέξεων τὴν πλημμελῆ χρῆσιν, στράβλωσιν, καὶ λωποδυσίαν, ἄλλων δὲ, τέως ἀγνώπτων, τὴν τερατόμορπον κατασκευὴν; Ἡ ἡγεμματοσύνη οὔτε καθιερῶσι, οὔτε καθιεροῦται. Μόνοι οἱ ὁμολογουμένως μεγάλοι καὶ κλασσικοὶ συγγραφεῖς ἰσχύουσι καὶ ποτε νὰ καταστήσωσι καὶ ὡς ἀποδεκτὴν νεολογίαν τινὰ ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον, ὅσας ἐπινοήσωσι τὸ τοιοῦτον εὐσεβῶς, καὶ σύμφωνα μετὰ τοῦ καὶνῆος καὶ τοῦ καθέλου πνεῦμα τῆς γλώσσης. Ὅτε ὁ μέγας ἐπικληθεὶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς μικρὸς Λουδοβίκος ὁ ΙΑ', σολοικίζων εἶπε la carrosse, οἱ μὲν αὐλοκόλακες, κυψάντες τὴν κεφαλὴν, συνεφώνησαν ὅτι, ἀφοῦ ἡ Α. Μ. «καθιέρωσε» τὸν θηλυκὸν τύπον, τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ἔπαυσεν ὃν ἀρσενικόν. Ἀλλ' οἱ συνετώτεροι τῶν ὑπηκόων του ἔκτειραν τὴν μωρίαν ταύτην καὶ δουλοπρΟΣύνην, ἡ δὲ Γαλλικὴ Ἀκαδημία οὐδέποτε συνήνεσε νὰ σολοικίσῃ μετὰ τοῦ Roi Soleil.

Τοῦτο μοὶ ἐνθυμίζει ἐτέραν ἔξιν τινῶν, οἱ ὅποιοι, τόσον ἐμψέκυσαν τὸν νοῦν αὐτῶν (1) εἰς τὴν ἀνάγκησιν βανχύ-

(1) Καὶ μὴν καχεῖνο οὐ μικρόν, μᾶλλον δὲ τὸ μέγιστον ἀμαρτάνεις, ὅτι οὐ πρότερον τὰς διανοίας τῶν λέξεων προπαρασκευασμένος, ἔπειτα κατασκευαίς τοῖς ῥήμασι, καὶ τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλ' ἦν ποῦ ῥῆμα ἔκφυλον εὐρύς, ἢ αὐτὸς πλασάμενος οἰηθῆς εἶναι καλόν, τούτῳ ζητεῖς δίδναι ἐφαρμόσαι καὶ ζημίαν ἢ γῆ, ἂν μὴ παραβύσῃς αὐτό που, καὶ τῷ λεγομένῳ μηδ' ἀναγκαῖον ἢ...

σων μυθιστορημάτων καὶ ἐξωλεσμάτων ἐσχατοφυλλων φραγκικῶν, ὥστε καὶ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ἡγεμόνα παρυσιαῖζον εἰς τὸ νοῆμον κοινὸν ὡς «Βασιλέα—Ἰλιον». Συχνὰ ἀγγέλλονται βιβλία ἅτινα πωλεῖ ὁ δεῖνα «Βιβλιοπώλης—ἐκδότης» (libraire—éditeur), καὶ συνιστᾶται ὁ τάδε «ἔμπορος—ἐπιπλοποιός.» Ἄν τοῦλάχιστον οἱ κατασκευασταὶ τῶν καὶ τοῦς ὀρθαλμοὺς λυπούσων ἀηδιῶν τούτων ἐποιοῦντο χρῆσιν χυδαίων λέξεων, ὅθ' ἦσαν ἀνεκτότεροι. Ἄλλ' ὁ εἰς νοθογενεῖς συνδυασμοὺς ἐξευτελισμὸς λέξεων καθαρῶς Ἑλληνικῶν ἐμποιεῖ ἀποτροπίαν εἰς πάντα μὴ τελείως ἀποβαλόντα τὴν συναίσθησιν τοῦ ἀρμόζοντος. Τοιαῦτα εἶνε καὶ τὰ, Σιδηροδρομὸς Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, νομὸς Ἀττικοβοιωτίας, ἡ Ἀττωλοκαρνανία, ἡ Ἑπειροθεσσαλία, ἡ προσθαφισίς, καὶ ἄλλα παρόμοια τεχνουργήματα ἀνθρώπων τῶν πολλὰ χόλων δῆθεν, ὥστε οὐδὲ τὴν μερὶς ἄλλαν συνδεσθὲν καὶ εὐχαριστῆναι παρρησιασθῆναι. Ἀλλ' ἂν ταῦτα ἀκαθίστησιν, τί εἶνε τὸ κυλῦσον τὴν χρῆσιν συνθετῶν οἷα τὰ, Ἀμερικανισμός, Ἀφρικανισμός, Γερμανοδανία, Μάροκαλγεία, Σαμοκήτη, ἀφαιροπολλαπλασιασμός; Καί, ὡς τὰ πράγματα καθεκίστην μαρτυροῦσιν, ἀδύνατον ἦτο νὰ σταματήσῃ τὸ κακὸν εἰς τὴν ἐρεῦρεν τῆς τέως ἀγνώστου ἀριθμητικῆς πράξεως, τῆς «προσθαφισέως», ἀλλὰ κατασκευάσθησαν καὶ ἀνθρωπομάζα, καὶ ληστοφυρῶνται, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἄγρια θηρία.

Συνέπεια τῆς παχυδέρμου ταύτης ἀναισθησίας τοῦ γλωσσικῶς ἀνεκτοῦ καὶ ἀρμόζοντος εἶνε ἡ δι' Ἑλληνικῶν λέξεων πράξεις φράσεων τινῶν τῇ Γαλλικῇ γλώσσῃ ἰδιαζουσῶν, αἵτινες οὕτω μεθερμηνεύονται, πᾶν ἄλλο-

Καὶ οἱ μὲν ἰδιῶται πάντες ἐτεθήπεισαν, ὑπὸ τοῦ ξένου πληγέντες τὰ ὦτα· οἱ δὲ πεπαιδευμένοι, ἐπ' ἀμφοτέροις, καὶ σὺ καὶ τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἐγέλων.—Λουκιαν. Λεξιφ. 24.

δηλοῦσιν ἢ τὸ γαλλιστί σημαίνονμενον. Οἱ ἀνοήτως λέγοντες καὶ γράφοντες, «τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάπητος», οὐδ' ὑποπτεύθησαν ποτὲ ὅτι ὁ Γάλλος, ποιούμενος ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μεταφορικὴν χρῆσιν τῆς λέξεως tapis, νοεῖ, οὐχὶ τὸν ὑπὸ πόδας τάπητα (ἐφ' οὗ θ' ἀναγκαζόμεθα νὰ φαντασθῶμεν Ἀνατολίτας σταυροποδητὴ ἐδρασμένους καὶ συνδιαλεγόμενους), ἀλλὰ le tapis de table, τὸ κάλυμμα τῆς τραπέζης, πέριξ τῆς ὁποίας ὑποτίθενται καθήμενοι οἱ συζητοῦντες. Δῆλον λοιπὸν ὅτι οὔτε ἀρμόζον, οὔτε δυνατόν εἶνε νὰ μεταφράζῃ τις κατὰ λέξιν τὰ μεταφορικῶς ἢ παροιμιωδῶς λεγόμενα, σώζων συνάμα καὶ τὸ νοούμενον. Οὐδεὶς Γάλλος θὰ ἡρμήνευε π. χ. τὸ ἐπὶ ξυροῦ ἀχυρῆς ἀπλῶς διὰ τῶν ἀντιστίχων Γαλλικῶν λέξεων, ἀλλὰ θὰ ἐξήτει ἰσοδύναμόν τινα φράσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ γλώσσῃ. Οὕτω καὶ Ἕλλην σωφρονῶν, καὶ ἔχων συναίσθησιν τοῦ ἰδιόχροντος χαρακτήρος ἑκάστης τῶν κλωσθῶν, ὁφείλει νὰ λέγῃ ἀπλῶς οἱ Ἕλληνες ἀνέκθην εἶπον. Τὸ ζήτημα προέκυψεν, ἢ ὁ δεῖνα ἔγχετο τὸ ζήτημα κ. τ. τ. «Ἡ γυμναστικὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων», οὐδὲν ἄλλο σημαίνει, ἑλληνιστί, εἰμὴ ὅτι ἡ γυμναστικὴ διέβη δῆθεν διὰ τοῦ μέσου τῶν διαφόρων αἰώνων διότι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶνε πρὸ πάντων λογικὴ καὶ σαφής. Οἱ μηχανικῶς ἀπηχοῦντες ὁράσεις Γαλλικὰς, οἷον à travers les âges ἢ, sur une grande échelle («εἰς μεγάλην κλίμακᾱ»), ἢ autour de la guerre («πέριξ τοῦ πολέμου» ἢ καθὼς εἶπον τινὲς ψευδοελληνίζοντες, ἀκύκλω τοῦ πολέμου), κ. τ. τ., εἶνε ἄξιοι συλὶ υπητηρίων, ὅτι ζητοῦντες νὰ ἐπιτηδεύσωσιν ἀνθρῶν καὶ γλαυροῦν χαρακτῆρα λόγου, γίνονται καταγελαστοί, βαρβαρίζοντες οἰκτρῶς. Ἀλλὰ πῶς θέλετε νὰ τὰ εἴπωμεν; Ἄν ἐπαγγέλεισθε ὅτι ἑλληνιστί συγγράφετε, ἑλληνιστί νὰ τὰ εἴπετε, προσπαθοῦντες πρῶτον νὰ διολογίζεσθε καὶ ν' ἀντιλαμβάνεσθε τῶν ἐννοιῶν ἑλληνιστί, καὶ ὅχι φραγκιστί. Π. χ.,

ἸΙ γυμναστικῇ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν κατ' ἡμᾶς· ἥ, ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἕως σήμερον. Ἡρξάντο κατασκευάζοντες (ὅχι, «εἰς μεγάλην κλίμακην», ἀλλὰ) μεγάλας ποσότητας· ἥ, ὁ νέος σπόρος θὰ καλλιεργηθῇ ἐπὶ εὐρυτάτων ἀγρῶν. Τὰ τοῦ πολέμου· ἥ τὰ ἀφ' ὧν τα εἰς τὸν πόλεμον· ἥ σχετικὰ τινα τοῦ πολέμου· κ.τ.έ.

Τοιαύτη δὲ εἶνε ἡ πρὸς τὰ Φραγκικὰ ἐθελοδοουεῖα εἰς τὴν ὑπέταξάν τινες τὸν νοῦν αὐτῶν, ὥστε ποιοῦνται μὲν χρησίν λέξεων Ἑλληνικῶν, συγγράφουσιν ὁμῶς κατ' ὃν τρόπον ἀντιλαμβάνονται τῶν ἐννοιῶν οἱ ξένοι. Ἄ'Ο ταξειδιώτης καὶ ὁ ὁδηγὸς τοῦ ἔβαινον βραδέως· ἀλλ' αἶφνης ὁ τελευταῖος ἐσταμάτησε», κτλ. Τελευταῖος Ἑλληνιστὶ δηλοῖ τὸν ἔσχατον· ὁ δὲ οὕτω μεταφράσας τὸ Γαλλικὸν ce dernier προϋτίθετο νὰ εἴπῃ, «ἀλλ' αἶφνης οὗτος ἐσταμάτησεν.» Ἐπίσης πλημμελὲς καὶ ἀστοχὸς εἶνε ἡ χρησις τοῦ ὀρισμένου ἀποφαστικῶς ὡς ἀποφαστικῶς αἱ Ἀθηναῖοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς Εὐρωπαϊκὴ μεγαλόπολις,») ἀντὶ τοῦ βεβαίως, ἀναμφιβέτως, εὐλόγως, προδήλως, κ. τ. τ. Τὸ προτῆσθαι τὰ χρονολογικὰ εἰς, μία, ἐν τῶν Ἑλληνιστὶ ἀνάρθρως ἢ διὰ τοῦ τίς, τί, ἐκφερομένων ὀνομάτων, εἶνε καὶ τοῦτο βάρβαρον. καὶ ἀηδὲς καὶ δὴ καὶ παραμορφώνει τὴν ἐννοιαν. «Μία θεατρικὴ παράστασις,» (ὡς ἐφημεριδογράφοι τινὲς ἐπιγράφουσι τὰς δραματικὰς τῶν ἐπικρίσεις), σημαίνει μία, καὶ ὅχι πλείους. Ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα, οὖσα πτωχοτέρα τῆς Ἀγγλικῆς, ἥτις ἐκφέρει τὰ τοιαῦτα διὰ τοῦ ἁορίστου ἄρθρου a, κατ' ἀνάγκην ποιεῖται χρῆσιν τοῦ un, une. Ἀλλὰ τῶν Ἑλλήνων ὅσοι δὲν ἐκουτσοφράγχευσαν διανοητικῶς ἀρκοῦνται εἰς τὸ ἀναρθρον, οἷον. «Θεατρικὴ παράστασις», ἢ «περὶ θεατρικῆς τινος παραστάσεως».

Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ μένει στάσιμον, ἀλλ' ἢ βελτιοῦται, ἢ πρὸς τὰ χεῖρω βαίνει, ἀκόλουθον ἦτο οἱ κουτσοφραγίζοντες νὰ κηδηλεύσουν καὶ τὰ δόλ' α Ἑλ-

ληνικά των, γράφοντες ἐλάστιχοι (μὲ τελικὸν *ν*), καὶ μα-
γνέσις, καὶ ἄλλα τοιαῦτα τερατόμορφα. Οὐδ' ἦτο δυνα-
τὸν *ν* ἠνακοπῇ ἐδῶ ἢ ἐπέκτασις τῆς ἐπιδηρίας, ἀλλ' ἐν
μέτῳ περιδιαγραμμάτων δῆθεν φράσεων ἀπκνῶσιν ἐμετιχ-
τινα, καὶ ἀπκίσινα, οἶον. «Ἐπαιάνισεν ἀρμονικώτατα ἢ
μπάντα τοῦ πυρσολικοῦ». «Περικλῆς τὰ τῇ ἀμφίσει γρώ-
ματος ἀνοικτοῦ ῥιζ». Τὴν λεπτήν αὐτῆς μέσιν περιέβαλε
ζώνη βελούδου *μπ.λέ*. α' Ἐκίνει μετὰ θεϊκτικῆς χάριτος τὴν
βριτάγ.λια της. α' Τὸν παχύν του αὐχένα ἐκάλυπτεν ἄφθο-
νος *ρχαβάτα*. Δῶτε μοι λεκάνην! Διὰ τὴν ὃ ἄγριος οὗτος
καὶ ἀναίτιος ἀνασκοπισμὸς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἦ-
τις, καὶ καθαρεύουσα καὶ χυδαίζουσα, σᾶς παρέχει πλοῦ-
τον πολύν, ἵνα λάβητε ὃ, τι προαρεῖσθε τριανταφυλί, ῥό-
διον, οὐρανί, γαλάζιο, γαλανόν, κυανόν, γλαυκόν, ἀνε-
μιστήριον, ῥιπίδι, λιμνοδίτης, κτλ. Οἱ ἀσμενίζοντες τῇ
φραγκορχιχί, οἱ ἐπισκοπῶντες ἄνθρωπα καὶ τύπους λέξε-
ων, καὶ φράσας λέγου ἀγνωστούς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χυ-
δαίους, μᾶς ἐνθυμίζουσι τοὺς γελιοτάτους ἐκείνους ἀρχον-
τοχωριάτας, οἵτινες θυσιάζουσιν ἀθῶων καὶ κατὰ τὰ ἄλλα
ἀξιόλογον μύστακα φανταζόμενοι ὅτι θ' ἀναλάμψουν ὡς
«Εὐρωπαῖοι» ξυρίσαντες αὐτόν.

Τοιοῦτοι εἶνε καὶ οἱ νοθογενεῖς τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν
Ἑλληνες, οἱ μασκάρουντες τὴν Ἑλληνικωτάτην Ἀπό-
κρεων ὡς *Καρναβαλόν*, οἱ γράφοντες περὶ ὡς οἰολόγων ῥε-
μοιτουάρ (ἀλκείθρων, δηλονότι, ὡς ἐγὼ θὰ τὰ ὠνομαζα),
καὶ περὶ κολλάρων *ἀ.λέ*—ῥετοῦρ (διὰ τὸ ὄχι διπλωτῶν;) καὶ
περὶ ἄλλων τοιούτων γλωσσικῶν εἰλωτισμῶν, δ' ὧν κιν-
δυνεύουσι νὰ καταστήσωσι τῷ ὄντι *Καρναβαλόν* τὴν γλώσ-
σαν τῶν ἀπλουστέρων μὲν ἀλλ' ἀσυγκρίτως χῆσιπροπεστε-
ρων καὶ συνετωτέρων πατέρων των(1). Τοιοῦτοι εἶνε οἱ

(1) Διὰ τοὺς τερατουργοὺς τούτους ἀνάγκη μετακαλέσαι Σώ-
πολιν τὸν ἱατρὸν, ἵνα διαλεχθέντες ὑπὲρ τῆς νόσου, ἴασιν τινα

διηγούμενοι περὶ αχωροφυλάκων μετεμφοισμένων εἰς δι-
τέκτιον» (μυστικούς αστυνόμους). οἱ ὀνομάζοντες εἰσπρότερον
τὸν ἐξαγγελέα, καὶ ἑκὼν τὴν ἀναγκασθὴν, καὶ ἰντερβιου
τὴν συνέντευξιν, — ὀνόματα ταῦτα Ἑλληνικώτατα καὶ
τῶν ψευδοφραγκικῶν πολλῶ ἀρμοδιώτερα, ὧν τὸ ὀρθὸν
καὶ εὐχρηστον πολλὰς ἡρμηνεύθη.

Ἀλλὰ, βλέπετε, αὐτὰ τὰ Ἑλληνικά δὲν ἔχουν τὴν
κῆποιαν Ζολαϊκὴν ὁτυήν, (1) οὐδὲ τὴν καφενικὴν ἡχώ τὴν
θέλγουςαν αἰσθητήρια ὄργανα ἐξηχρεωμένα. Ἀλλως τε,
αἰτία τῆς προτιμήσεως εἶναι καὶ τὸ παρὰ τοῖς βαναύσοις

αὐτοῖς εὖρωμεν· συνετὸς γὰρ ἄνθρωπος, καὶ πολλοὺς ἤδη παραλαβὼν
ὥσπερ αὐτοὺς ἡμιμανεῖς καὶ καυζῶντας, ἀπήλλαξεν ἐγγέας
Φάρμακον. — Χαῖρε, Σιώπολι, καὶ τοῦτον τὸν Φραγκογραικύλον
παραλαβὼν λήρω νῦν καὶ ἔσθην περὶ τὴν φωνὴν νόσῳ ξυνόντα καὶ
κινδυνεύοντα ἥδη τελείως ἀπολωλένα· σῶσον ἐνίγε τῷ τρόπῳ.
Οὐκ ἀκρίβεις, ἀλλὰ φθέγγεται, διαστρέφων τὴν γλῶτταν, καὶ ταῦτα
τὰ ἀλλοκοτά συντιθεῖς, καὶ σποδὴν πρῶτον πρῶτον αὐτοῖς, ὡς
δὴ τι μέγα ὄν, εἴτι ξενίζοι καὶ τὸ καθεστῆτος νόμισμα τῆς φω-
νῆς παρακόποι. — Μὰ Δι', οὐ μίαν τινὰ λέγεις τὴν νόσον·
βοηθητέα γοῦν τῷ ἄνδρὶ πάσῃ μετάνῃ, καὶ κατὰ θεῶν γὰρ, τῶν
χολωτῶν τινι φάρμακον τοῦτι κερασάμενος ἀπήγειν, ὡς πῶν ἐμέ-
σειε. Φέρε πρῶτον αὐτὸς πίθι, ὦ Φραγκογραικύλε, ὡς ὑγιῆς ἡ-
μῖν καὶ καθαρὸς γένοιο, τῆς τοιαύτης τῶν λόγων ἀτοπίας κενω-
θεῖς· ἀλλὰ πείσθητί μοι, καὶ πίθι, καὶ ράων ἔσθι. "Αρξαι δὴ ἐ-
μεῖν. Βαβαί! Πρῶτον τοῦτι τὸ **πλαστικόνος**· εἴτα μετ' αὐτὸ
ἐξελήλυθεν ἡ **ἀνθρωπομάζα**· εἴτα ἐπ' αὐτοῖς τὸ **ἐξ ἄλλου**.
Βίασε δ' ὅμως, καὶ χάθες εἰς τὴν φάρυγγα τοὺς δακτύλους· οὐ-
δέπω τὴν **μαγνέτιαν** ἐμέμηχας, οὐδὲ τὸ **ἐλάστιχον**, οὐδὲ
τὴν **γκραβάταν**. Πολλὰ ἔτι ὑποδέδουκε, καὶ μεστή σοι αὐτῶν
ἡ γαστήρ. Ἀμεινον δὲ εἰ καὶ κάτω διαχωρήσειεν ἂν ἔνια· ὁ
γοῦν **Καρναβαλὶς** μέγαν τὸν ψόγον ἐργάσεται συνεχπεσῶν με-
τὰ τοῦ πνεύματος.

(1) Αὐτοὶ οἱ συνετώτεροι τῶν Γάλλων ἀποτροπιάζονται τὴν
Ζολαϊκὴν δυσωδίαν. Προλ: A. Macrodé. La flore pornogra-
phique; glossaire de l'école naturafiste, extrait des
œuvres d'Emile Zola et de ses disciples. Paris. 1885.

τὸν νοῦν ὑπολανθάνον αἰσθημα τῆς ψευδοεντροπῆς διὰ πᾶν ὅ,τι κχλόν, γνήσιον, καὶ πρέποι.—αἰσθημα τὸ ὅποῖον οἱ ὀξύτατα ψυχολογοῦντες Γάλλοι ὠνόμασαν πᾶν εὐτραπέλως la honte du bien. Διὰ τοῦτο καὶ μεταγραμμάτιζουσὶ τινες ξένα κύρια ὀνόματα δι' Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἀλλὰ φραγκιστί, φανταζόμενοι οἱ ταλαίπωροι ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ παραστήσῃ τις οὕτω τὴν ξενικὴν προφορὰν! 'Αλλ' οὐδὲ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς ἡ παράστασις ἀποβαίνει ἐν πᾶσι δυνατὴ διὰ Λατινικῶν γραμμάτων. Τὸν ἐπιφανῆ Ἑλληνα I. Παππαδιαμαντόπουλον, τὸν ψευδωνύμως γνωστὸν ὡς Ἰωάννην Μωρέαν, μετεμφίσταν εἰς Ζὰκ Μωρεάς, διότι γαλλιστὶ γράφεται Jean Moreas. 'Αλλὰ ποῦ Jean, καὶ ποῦ Ζάν! Παραδόξως πῶς τὸ αὐτὸ χριστιανικὸν ὄνομα παρουσιάζουσιν ὡς Τζῶν ὅταν μηχανεύωνται Ἑλληνικὴν παράστασιν τοῦ Ἀγγλικοῦ John. Ὁ Γάλλος Jacques κατασκευάζεται εἰς Ζάκ, ἀλλ' ὁ Ἀγγλος James εἰς Τζαϊμς· ἀπορροεῖ δὲ Ἰακώβοι ὅντες κχθίστανται οὕτως οἱ δυστυχεῖς ἀγγλωῖστοι. Ὁμοίως ὁ Πέτρος Λόττης (Pierre Loti) γελοτοποιεῖται φραγκογραικιστὶ ὡς Πιέρ Λοττί· καὶ ὁ Ἀνδρέας Καρνέγις (Andrew Carnegie) ὡς Ἀντρου Καρνέτζι. Οὐδεὶς δὲ τῶν γελοτοποιῶν τούτων ἠυδόκησε (οὐδ' αὐτὸς ὁ Μονσιὺ Πισκαρι) νὰ μᾶς φωτίσῃ περὶ τῆς κλίσεως εἰς ἣν ἀνάγονται τα νεόπεπτα ταῦτα εἰς ἡλόνοντα κύρια ὀνόματα. Οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ ἐξηγήσῃ διατὶ οἱ οὕτως εἰλωτεύοντες εἰς τὰ ξένα δὲν μιμοῦνται τοῦλάχιστον τὸν λογικὸν καὶ ἀξιοπρεπῆ κανόνα τῶν Γάλλων οἵτινες ἀποδίδουσιν τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα Διονύσιος, Βλάσιος, Μακάριος, Ἰερώνυμος, οὐχὶ διὰ τῶν Dionyssios, Vlassios, Makarios, Hieronymos, ἀλλὰ διὰ τῶν γνησίως Γαλλικῶν τύπων Denis, Blaise, Macaire, Jerome.

Πολλὰ κύρια ὀνόματα, μάλιστα Ἀγγλικά, προσφέρονται ἐκ παραδόσεως τρώπῳ αὐθιγέρτῳ καὶ ἰδιορρυθμῳ, ὅπως

διαφόρῳ τῆς κατ' ὄψιν γραφῆς. Τὸ Bouchier προφέρεται μὲν Ἀγγλίστι ὡς ἂν ἐγράφετο Bowcher· ἀλλὰ τὸ ἐν Ἑλληνικαῖς ἐφημερίσιν ἀπαντῶν ἄλλόκοτον Μπάουτσερ, οὔτε τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ ὀνόματος σώζει, οὔτε τὴν γνησίαν προφορὰν ἐνθυμίζει. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς ἐκ τῶν προτέρων περὶ τίνος πρόκειται, μένει ἐν ἀπορίᾳ ἐντυγχάνων παραπλησίαις πρᾶμορφώσεσι κυρίων ὀνομάτων. Τὰ τοιαῦτα λοιπὸν ὀνόματα ὀφείλομεν νὰ μεταγράψωμεν Ἑλληνικοῖς γράμμασιν ὅσον ἐνεστί πιστότερον, προσέχοντες μᾶλλον τῇ ὀρθογραφίᾳ, ἢ τῇ προφορᾷ, οἷον Βούρηιερ. Εἰς τινὰς μάλιστα περιστάσεις ἐστὶ προτιμώτερον εἶναι νὰ γράψωμεν αὐτὰ ἀναλλοίωτον, Λατινικοῖς γράμμασιν· διότι ὀλίγιστοι εἶνε καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ μόνον σχολείου ἀποφοιτήσαντες, οἱ μὴ δυνάμενοι ν' ἀναγνώσωσι τὰυτα, καὶ ἀσφαλέστερον νὰ νοήσωσι περὶ τίνος πρόκειται· ἢ διὰ τῶν νῦν συνήθων παραμορφώσεων. Καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀνέκαθεν ἐφρονούν, ὅτι ἡ Γεωγραφία ὀφείλει νὰ διδασκᾷ εἰς τὰ σχολεῖα οὕτως, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ μνησθῶσιν ὅτι τὸ Λονδίον, π. γ. λέγεται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν London, καὶ τὸ Λούγδουνον Lyon, καὶ ὁ Σηκουάνης Seine, κ. τ. τ.

Οὐχ ἥττον ἀηδὴς καὶ παιδαριώδης ἐπιτηδεύς εἶνε τὸ ὀνομάζειν Κάϊζερ τὸν Γερμανὸν Αὐτοκράτορα. Ἀληθεύει μὲν ὅτι Τσάρον λέγομεν τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσσίας· ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο προσέλαβε τύπον Ἑλληνικὸν πρὶν ἢ γίνῃ δεκτὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ. Ἀμφότερα δὲ, τότε Κάϊζερ καὶ τὸ Τζάρ εἶνε ἐπιχώριοι παραφθορὰι τοῦ ἀρχικοῦ Λατινικοῦ Caesar=Καῖσαρ. Ἐτερά πάλιν ξένα γεωγραφικὰ ὀνόματα, ὧν ἡ προφορὰ εἰκονίζεται δῆθεν πιστῶς Ἑλληνικοῖς γράμμασι, καθίστανται οὕτως ἀγνώριστα μὲν εἰς αὐτοὺς τοὺς ξένους, ἀποτρόπαια δὲ καὶ ἐμμετακαὶ εἰς τοὺς τηροῦντας συνήθειαν τινὰ ἐκείνου τὸ ὅποιον οἱ ἄλλοι ὁρθῶς ὠνόμασεν la dignité du langage. « Ὁ Μπαλφουρ ἐξελέγη ἀντιπρόσωπος τοῦ Σίτυ, » τοῦ Ἀστέος

(City) δηλονότι τοῦ Λονδίνου! Ἀλλὰ τίς ἀναγνώσας Σίτυ, μόνον, ἤθελε μαντεύσει περὶ τίνος μέρους γῆς πρόκειται; Συχνὰ πυχνὰ εἶδομεν ἐπ' ἐσχάτων μνημονευομένην τὴν ἐν Μαρόκκῳ πόλιν *Τανγέρ*, ἣν οἱ μὲν Γάλλοι οὕτω, *Tanger*, ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἔκπαλαι *Τίγγην*, ὥς καὶ εἰς αὐτοῦς τοὺς ἐπισήμους πίνακας τῆς Προξενικῆς ὑπηρεσίας ἐφέρετο ἄλλοτε τὸ ὄνομα. Τώρα ὁμως, οἱ νομίζοντες ὅτι ἀξέευρωπαίσθησαν», βαρβαρίζουσι. Τεραιτῶδες εἶνε τὸ *Μορακό*, τὸ ὅποιον ἀρμόζει μὲν εἰς χαρτοπαίκτης καὶ τοιούτου εἶδους ὑποκείμενα, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὰ χεῖλη τῶν μὴ ἀποπτυσάντων πᾶσαν γλωσσικὴν περιστολήν, αἰδῶ, καὶ εὐπρέπειαν. Τὸ δὲ τέρας τοῦτο εἶνε τόσῳ ἀπαισιώτερον, ὅσῳ τὸ χωρίον ὠνομάσθη πρῶτον ὑπὸ Ἑλλήνων, τῶν ἐνδόξων Φωκαέων ἀποίκων τῆς *Μασσαλίας*, οἵτινες ἰδρυσαν ἐκεῖ ναὸν τοῦ Μονοίκου Ἡρακλέους (1) Ἀναίσθητος καὶ ἀσυγκίνητος ὑπὸ τῆς πατρῴας εὐκλείας πρέπει νὰ ᾔησται μὴ εὐφραίνεται ὀνομάζων τὴν χώραν ἐκείνην *Μορταίκεν*. Ἀγανάκτησιν καὶ ναυτίαν προσέειπε εἰς Ἕλληνα σεβόμενον ἐαυτὸν τὸ *Αἰξ-Λε-Μπαίν*, γλωσσικὸς τραγέλαφος, ὅστις, οὔτε τὴν προφορὰν, οὔτε τὴν γραφὴν ἐρμηνεύει τῆς Γαλλικῆς παραφθορᾶς, *Aix-les-Bains*, τοῦ γνησίως Ἑλληνικοῦ ὀνόματος τῶν *Λουτρῶν τοῦ Σέξιτον* (2)

Τοιαύτη ὁμως εἶνε ἡ ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος κατὰδηλος ἠθικὴ κατὰπτωσις καὶ παρακμὴ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε τινὲς τῶν ἡμετέρων φαίνονται οὐδὲ κατοί-

(1) Ὁ δὲ τοῦ Μονοίκου λιμὴν ὅρμος ἐστίν, οὐ μεγάλας, οὐδὲ πολλὰς ναυσίν, ἔχων ἱερὸν Ἡρακλέους Μονοίκου καλούμενον.—*Στραβ.* σ. 202.

(2) Θερμὰ ὕδατα τὰ Σέξιτια καλούμενα.—Σέξιτις γοῦν ὁ καταλύσας τοὺς Σάλνας, οὐ πολὺ ἄπωθεν τῆς *Μασσαλίας*, κτίσας πόλιν ὠμώνυμον ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινα μεταβεβληκέναι φασὶν εἰς ψυχρά, ἐνταῦθα τε φρουρὰν κατόικισεν *Ρωμαίων*, κτλ.—*Στραβ.* σ. 178 καὶ 180.

κους νομίζοντες ἐκυτοὺς τῆς Εὐρώπης, τῆς ἡπείρου δηλονότι ἐκείνης ἣν πρῶτοι οἱ Ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν, ἡμερώσαντες καὶ δοξάσαντες αὐτήν, ἀροῦ τὴν ἔσωσαν τῆς βαρβαρότητος καὶ τὴν διέσπειλαν τῆς Ἀσίας. Ἀδιακόπως λαλοῦσι τινές—δυστυχῶς Ἕλληνες—περὶ «Εὐρώπης» καὶ «Εὐρωπαϊῶν». ὡς περὶ ξένης καὶ ἀπωτάτης χώρας, καὶ ὡς περὶ ἀνθρώπων ὑπερόχων. Πρόκειται δὲ ἀπλῶς περὶ τῆς Ἑσπερίας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀλλογενῶν, οἷτινες, κατ' ἀκολουθίαν, μυκτηρίζουσιν ἡμᾶς καὶ περιφρονοῦσι διὰ τὴν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ταπεινότητος ταύτης πικραίτησίν μας. Πολλῷ χεῖρον εἶνε τὸ ὄνομα Ἀρχιπέλαγος, τὸ ὅποιον τινές νομίζουσιν Ἑλληνικὸν καὶ προτιμώτερον, καθὰ συντομώτερον, τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1) Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε τὸ μόνον ὀρθὸν καὶ Ἑλληνικόν κυριολεκτούμενον ἐπὶ τῆς περὶ τὰς Κυκλάδας Θάλασσης· διότι πέλαγος ἀπλῶς καλεῖται πᾶσα μὲ πολλὰς νήσους ἐσπαρμένη θάλασσα. Εἰς τῆς τοιαύτας θάλασσης οἱ φράγχοι ἐδωκέν κατ' ἐτέκτασιν τὸ ὄνομα Archipel, Arcipelago, τῶν Ἑνετῶν καὶ Γενουσιῶν πρώτων παραφθειραντῶν οὕτω τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα τῆς θαλάσσης ἐκείνης εἰς ἣν καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκκοιμήσαντες ὡς δεσπόται. Οὕτω καὶ τὸ Negreponte κατεσκεύασαν παρετυμολογικῶς ἐκ τοῦ ὅς τὴν Ἑγρυντο· καὶ τὸ Candia ἐκ τοῦ Χάνδαξ. Τί δὲ νῦν εἰπώμεν περὶ τῆς

(1) Παντοῖα κυκλοῦνται παρὰ Φράγκοις εἰκασίαι περὶ παραγωγῆς π. χ. ἐκ τοῦ ἀρχή, ὡς δῆθεν πρωτεύωντος πελάγους, ἢ ἐκ τοῦ ἁγίου πέλαγος, ὡς γειτονεύοντος τοῦ Ἁγίου ὄρους, ἢ ἐκ τοῦ arco διὰ τὴν θέαν τῶν στοῶν τῶν ἐκεῖ μοναστηρίων, ὅπερ γελοιότατον. Ἡ μόνη ὀρθὴ παραγωγή ὁμολογεῖται ὑπὸ τοῦ D'Anville (Analyse de la carte des côtes de la Grèce, Paris, 1757) λέγοντος: «Le nom d' Archipel n' est qu' une altération du véritable, et ne vient point, comme on pourroit le croire, d' une qualification supérieure à l' égard du quelque autre mer.»

ἀφιλοτιμίας, τῆς ψυχικῆς ἐθελοδοουλείας ἐκείνων οἵτινες
 χρῶνται τῷ βαναύσῳ καὶ Σλαβικῷ ὀνόματι Tatoi ἵνα
 σημάνωσι τὴν ἐν τῇ ἐνδόξῳ καὶ ἱερᾷ Δεκελείᾳ ἰδρυμένην
 ἔπαυλιν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων! Αὐτοί, οἱ κατ' ὀ-
 λίγον ἀπαρνούμενοι πᾶν ὅ,τι Ἑλληνικόν, ἐλησμόνησαν καὶ
 τὸν Αἴμον, λαλοῦσι δὲ καὶ γράφουσι περὶ Βαλκανικῆς (τῆς
 ἄλλοτε γνωστῆς ὡς Ἰλlyρικῆς) χερσονήσου, καὶ περὶ Βαλ-
 κανικῶν χωρῶν, παραιτούμενοι οὕτω ἐκ προκαταβολῆς
 ἐκείνων, ἅτινα διεκδικοῦσι καὶ γοργῶ τῷ βήματι σφετερί-
 ζονται οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν!

Μὴ τις νομίσῃ ταῦτα καθ' ὑπερβολὴν διατυπωθέντα,
 ἢ μικρολόγα, ἢ ἐπουσιώδη (1) Ἡ γλῶσσα εἶνε παντοῦ καὶ
 πάντοτε, οὐχὶ ἀπλῶς μέσον συνεννόησεως. Ὁ ἰδιᾶτων αὐ-
 τῆς χαρακτήρ, ἢ εἰς τὸν ἀσχετὸν τύπον ἐμμότη, ἢ πρὸς
 τοὺς ξενισμοὺς ἀποστροφή, ἢ εἰς τὰ πατροπαράδοτα πί-
 στις, ταῦτα εἶνε μέτρον καὶ σταθμὸς ἀσφαλῆς τῆς ζωπι-
 κότητος καὶ ἀκριβοῦς παντὸς λαοῦ, κατοπτρὸν τῆς ψυχικῆς
 αὐτοῦ διαθέσεως καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Πᾶς ἄνθρω-
 πος διὰ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐκφράζεται, διὰ τοῦ λεκτικοῦ
 αὐτοῦ χαρακτήρος, μαρτυρεῖ ἀκρυτίως καὶ ἀπροβουλεύτως
 τὸ ποιοῦν τῶν διαλογισμῶν του καὶ τὴν ῥοπὴν τῆς ψυχῆς
 του. Ὅστις ὀρθῶς σκέπτεται, καὶ ὀρθῶς λαλεῖ (2). Ὅπως
 δὲ οἱ ἐσώτεροι διαλογισμοὶ διαμορφοῦσι τὸν χαρακτήρα τοῦ
 προφορικοῦ λόγου, οὕτως ἡ ἐπιμέλεια καὶ φροντίς τοῦ δο-
 κίμως λαλεῖν καὶ γράφειν ἐπιδραῖ ἐπὶ τῆς ἕξεως τοῦ ὀρθῶς

(1) Τὰς γλωσσικὰς μαρτίας καὶ τοὺς βαρβαρισμοὺς ὀφείλει τις
 νὰ ἀποσκορακίζῃ καὶ φυγαδεύῃ ἐλλόγως μὲν, ἀλλὰ καὶ σκωπι-
 κῶς. «Εἰώθει δὲ (ὁ Σωκράτης) καὶ πρὸς τοὺς σολοικίζοντας Ἀτ-
 τικῶς, παίζειν ἀνεπαχθῶς.» Λουκ. Ψευδασ. 6.

(2) «Οὐχοῦν διάνοια μὲν καὶ λόγος ταῦτόν· πλὴν ὁ μὲν ἐντὸς
 τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτὴν διάλογος ἄνευ φωνῆς γινόμενος, τοῦτ'
 αὐτὸ ἡμῖν ἐπωνομάσθη διάνοια· ὁ δὲ ἅπ' ἐκείνης ρεῦμα διὰ τοῦ
 στόματος ἰδὼν μετὰ φθόγγου κέκληται λόγος». Πλατ. Σοφ. 263.

διαλογίζεσθαι, διαθέτουσα γενναίως τὰ ψυχικά συναισθήματα. Διὰ τοῦτο, ὅστις ἀμελήσας τοῦ σεμνοῦ καὶ ὀρθοεποῦς λόγου, συνειθίσῃ νὰ μετέρχηται ὕψος ἄτσαλον καὶ χυδαῖον, βεβαίως θ' ἀπωλέσῃ οἰανδήποτε ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν ἡ φύσις ψυχικὴν εὐγένειαν καὶ εὐρυΐαν.

Οἱ καὶ ἀκροθιγῶς τὰ τῆς λογικῆς καὶ γλωσσικῆς ἐπιστήμης ἀψάμενοι νοοῦσι ῥαδίως καὶ ὁμολογοῦσι ταῦτα, ἅτινα κεφαλαιωδῶς καὶ πάνυ συνοπτικῶς προσεπάθησα νὰ ἐκθέσω ἐδῶ, ὑπέκων εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν συντακτῶν τοῦ Ἡμερολογίου τούτου. Οὐδὲν ἄξιόν νὰ διδάξω ἐγὼ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὁ πολυμαθὴς καθηγητὴς καὶ ἐμὸς σεπτὸς φίλος κ. Χατζιδάκης σοφῶς ἀνέπτυξεν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ. Εἰς ταῦτα ἐρίστω τὴν προσοχὴν τῶν πούρουντων νὰ διδχθῶσι τί τὸ γλωσσικῶς ὁρθόν, καὶ εἰς τί συνίσταται τὸ ὑπὸ ἀνθρώπων καὶ περυσμένων ἀνθρώπων ἀνγκινηθὲν ἀγλωσσικὸν ζήτημα». Εὐτυχῆ δὲ θὰ λογίσκω ἐχῶ τὸν ἀντὶ τῆς βραχέως ταῦτα σημεῖωματα συντελέσωσιν εἰς διεγερσιν τῆς φιλοτιμίας ἐκείνων, οἵτινες συναισθάνονται ὅτι ἀπωλέσαντες ἤδη, ἔνεκα ὀλιγωρίας καὶ μικροψυχίας, πολλὰ τιμαλρῇ πατρῶα ἀγαθὰ, καθήκον ἔχομεν νὰ σώσωμεν τοῦλάχιστον τὴν σώτασιν ἡμᾶς ρωνήν τῶν Ἑλλήνων, τὴν εὐγενεστάτην αὐτὴν καὶ πολυτιμωτάτην τῶν κληρονομιῶν, ὅσαι ἔλαχον ποτὲ εἰς γένος ἀνθρώπων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020687

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ